

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Vita Spirituali, Eivsque Perfectione - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1611

Perfectionem vitæ spiritualis ad Deum relatam illo præcepto contineri:
Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. Cap. xvj.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77833)

Perfectionem vitæ spiritualis, ad Deum relatum illo præcepto contineri: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & in tota mente tua, &c.

CAP. XVI.

VITA de vitæ spiritualis perfectione diximus; qua iustus, ut respicit Deum, perfectus nuncupatur; & multo plura & secretiora dicemus, si tanta esset nostra solertia, ut Christi Salvatoris nostri verbum inveniret, quo perfectionem, aut consilio suavit, aut præcepto, & iussione mandavit: Quapropter istud verbum diligenter inquiramus. Nec credendum est magistrum sapientissimum, imò & ipsam sapientiam incretam, quæ opere, & doctrina tot vias perfectionis assequendæ monstravit, ipsiusmet perfectionis oblitam, aut eam silentio præterisse, aut nullo suæ doctrinæ verbo declarasse. Nam si in hunc hominum & Angelorum magistrum, quin & solum magistrum, quoniam scriptum est: Vos autem nolite vocari Rabbi, vnus est enim magister vester, nullum vitium, nulla culpa, nulla ignorantia cadit; quo pacto de eo cogitandum est, quod doctori alicuius vitæ magno vitio verteremus, viam scilicet ipsam ostendisse, finem verò, quò eundem esset, minimè prolapasse. Inuestigemus ergo verbum quo Dominus perfectionem vitæ spiritualis, scopum & finem, aut præcepit, aut consuluit, certi, quod illud sumus inter sermones tanti doctoris reperiri. Puto sanè perfectionem illis Domini verbis esse contentam, quæ habentur apud Matthæum. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & in tota mente tua. Quibus Lucas addidit. Et ex omnibus viribus tuis. Marcus autem, Et ex tota virtute tua. Et in Deuteronomio adhuc adiectum est: Ex omni fortitudine tua: ut sex modis Dominum à nobis diligendum sciamus, in quorum obseruatione tota vitæ Christianæ perfectio sita est, ac consistit. Videamus igitur quo pacto perfectio nostra his verbis Salvatoris nostri contineatur: Deinde cum ipsa verba præceptum sonent, qua ratione perfectio in præcepto posita sit: postmodò, quæ pars ipsius tantum sit in consilio, quam perfectio nos præcipuè in hac tractatione querimus, ut sic timoratas conscientias scrupulorum molestis eximamus.

Matth. 23.

Matth. 22.

Luc. 10. Mar. 1. 21 Dent. 6.

Matth. 22.

Orig. h. v. 23. in Matt.

Matth. 5.

Principiò, Dominum hoc mandato perfectionem ipsam, & totius vitæ spiritualis finem exposuisse, docent aperte verba, quæ post eius lationem ac promulgationem subduntur: Hoc est maximum, & primum mandatum. Quæ sententia docemur (ut annotavit Origenes) mandatorum sacra Scriptura, quoddam esse magnitudine, & ordine primum, quoddam esse magnitudine & ordine secundum; aliud verò magnitudine & ordine tertium; & sic deinceps, quousque ad mandatum minimum perveniamus. Esse namque aliqua mandata minima, aut alius minor ipsa ipse legislator testatus est, dicens: Qui soluerit vnum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno caelorum. Mandatum ergo charitatis Dei, primum & maximum est.

A Primum, non quidem ordine Scripturæ, quia alia prius in sacris paginis feruntur mandata; sed primum dignitate virtutis; quoniam rem dignissimam præcipit, nimirum vitæ nostræ perfectionem, quam in nostri cursus initio præ oculis habemus, ut ad eam tota mentis aviditate curramus. Maximum etiam est, quia virtutem maximam præcipit, & omnium præstantissimam, ad quam reliquæ omnes virtutes referuntur, & ad eam, aut assequendam, aut promovendam, aut in suâ pulchritudine conservandam ordinantur. In quam sententiam Thomas Aquinas ait: Dei charitatem magnum esse mandatum, nam lege naturali iustum est, in visceribus nostris impressum, quæ nullo docente proclamant eum esse diligendum quem auctorem vitæ, & omnium bonorum veneramur, & finem omnium esse cognoscimus. Et maius esse mandatum, quia lege scripta reperitur, à Deo data, ac per Angelos ordinata, cuius in Deuteronomio vox est: Audi Israël, Dominus Deus noster, Deus vnus est. Diliges Dominum Deum tuum. Et maximum quoque esse mandatum, quia novissimè in lege perfectissima, scilicet Evangelica, promulgatum, in qua ei nomen maximi, ac præstantissimi datum, ac tributum est. Est etiam primum mandatum, primò quidem in intentione Dei iubentis, qui sui amore præcipit tamquam finem, ad quem omnia alia præcepta, & vniuersæ virtutum actiones diriguntur. Quod significat Paulus, dicens: Finis præcepti est charitas, de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Et regius vates cum ait: Omnis consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis. Quod mandatum latissimum charitatis præceptum esse docet Augustinus in hæc verba. Latum mandatum non intelligo, nisi charitatem. Et infra. Latum est mandatum charitatis nimis, mandatum illud geminum, quo iubetur Deus & proximus diligi. Quid autem latius, quam ut ibi pendeat tota lex, & omnes Prophetæ? Deinde primum est in necessitate obseruationis, quia sine Dei dilectione, nec homo Dei similitudinem habet, nec ita ut proximè ad vitam æternam sibi proficit, alias leges & mandata custodit. Tandem est hoc primum mandatum in ordine dignitatis, quia dignissimam virtutem continet, & dignissimam eius actionem iubet, à qua supremus ordo supreme Hierarchiæ Seraphinorum vocatur, ab amoris nempe ardore, quo Deum diligunt, & dilectionis igne, quo spiritualiter succenduntur. Quare ergo hoc primum ac maximum mandatum vocatum est, nisi quia vitæ spiritualis perfectionem comprehendit, quæ prima est, & maxima omnium virtutum, prima, quia finis reliquarum, in quam tendunt; & maxima, quia per se vniuersis nobilior, Angelis & iustis charior, & Deo ipsi sine vlla nota dubitationis acceptior.

Nec minus perspicuè hanc veritatem insinuant verba, quæ post editionem secundi mandati de proximi dilectione subduntur. In his duobus mandatis vniuersa lex pendet, & prophetæ. Quid namque est vniuersa lex, & omnia mandata ex his duobus præceptis pendere, nisi ab illis, tamquam ex principiis & fontibus exoriti, & ad illa optima ratione complenda tamquam ad scopum & finem ordinari? Quod si charitas Dei, & proximi his duobus mandata præceptis, principium, & finis vniuersæ legis est, relinquatur, eam (quæ scilicet hic præcipitur) ab ipsa spiritualis vitæ perfectione non secerim; quæ ut principium, & primus motor ad legis obseruationem instigat, & ut scopus, & finis ipsam legis custodiam perficit, atque consummat. Sed quo pacto charitas perfecta his

D. Thom. opusc. de dilectio. Dei c. 1.

Deut. 6.

1. Tim. 2.

Psal. 118.

Aug. ser. 2. ad Gal. 118.

Matth. 22.

Cyprian.
li. de opa-
ribus dar.
Christi. xi.
de baptis.

duobus mandatis comprehensa principium & finis legis, & prophetarum sit, ex verbis Cypriani discamus. Verè (inquit) hoc mandatum legem completur, & Prophetas, & in hoc verbo, omnium Scripturarum volumina coarctantur. Hoc natura, hoc ratio, hoc, Domine, verbi tui clamat auctoritas, hoc ex ore tuo audiimus, hinc inuenit consummationem omnis religio, primum est hoc mandatum, & vltimum, hoc in libro vite conscriptum, in deficientem in hominibus & Angelis exhibet lectionem. Legat hic vnum verbum, & in hoc mandato meditetur Christiana religio & inuenit ex hac Scriptura omnium doctrinarum regulas emanasse, & hinc nasci, & huc reuerti, quicquid Ecclesiastica continet disciplina, & in omnibus irritum esse, & stiuolum: quicquid dilectio non confirmat. Non pertinet Domine ad te, nec de tuis est, qui te non diligit, nec diligit te, qui te scienter offendit. Dilectioni tuæ detrahit, qui terminos à te positos tranfit, & Euangelij tui decreta transgreditur, & contemnit. Non amat te, qui pecuniam diligit, tibi & mammonæ nemo simul deseruit. Non pertinent ad te speciem pietatis habentes, & negantes virtutem; nec militant tibi negotiorum huius sæculi traictores. Non audiunt te, sed sicut aspis, aures suas obturant, ne eorum corda verbum tuum penetret, quotquot peccato fertiunt, & voluptatum carnalium amatores. In eandem sententiam Augustinus ait. Sed Dominus, qui verbum consummans & breuians fecit super terram, in duobus præceptis dixit legem, prophetasque pendere, vt intelligeremus quicquid aliud diuinitus præceptum est, in his duobus habere finem, & ad hæc duo esse referendum. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo; & diliges proximum tuum tamquam teipsum. Quicquid ergo Dei lege prohibemur, & quicquid iubemur facere ad hoc prohibemur, & iubemur, vt duo ista compleamus. Nulla profectò alia ratione potest omnis lex ab hoc duplici præcepto manare & in ipsum dirigi, nisi quia geminum præceptum hoc nostram perfectionem complectitur, quam legum, & mandatorum omnium obseruatione conquirimus, & à qua ad eorundem mandatorum obseruationem, ac custodiam per mouemur.

Ab ista charitatis perfectione sublimiori quodammodo omnis lex, & omnes Prophetæ dependent, quia eam assequentes non solum ad legis custodiam incitantur: verum etiam interdum illuminantur, vt sapida quadam cognitione omnes leges diuinas, & vniuersos Prophetas intelligant. Quis enim sanctos Patres & Doctores edocuit, vt diuinam Scripturam verè intelligerent, & aptè, ac dilucidè interpretarentur? An labor improbus? An vigilia? An assidua lectio? An incerta meditatio? Non quidem hæc sola, sed præcipuè modesta charitas definitionibus Ecclesiæ subiecta; quæ tamquam sponsa legislatoris Dei, & magistris prophetarum, eius arcana lege præscripta & sermonibus prophetarum inuoluta, caller, & tamquam experta decorem & pulchritudinem sponsi sui, eam verbis, licet obscuris delineatam facillè intelligit. Hæc est quæ multos viros sanctissimos literarum prorsus imperitos, & mulieres, vt Catharinam Senensem, Brigittam, Hildegardem, & alias similes erudit: vt verba Dei mente perciperent, & multò melius, quàm Doctores, charitatis ieiuni, & spiritu superbi inflati callerent; quia Scripturæ sacræ clauem non habet arrogantia superba, sed intima erga Deum & proximum charitas sanctæ matris Ecclesiæ doctrinis & monitionibus assueta. Quamobrem non prorsus extra rem locutus est Origenes, cum scripsit

Aug. lib.
de perfe-
ctio. infi-
tia cap. 5.
tom. 9.

Mat. 22.

etiam, quoad cognitionem, legem, & prophetas à charitate pendere. Qui omnia adimpleuit (ait) quæ scripta sunt de Dei dilectione. & proximi, dignus est maximas gratias à Deo percipere, quibus præpositus est sapientiæ sermo per Spiritum sanctum, per quem sermo scientiæ, qui secundum spiritum est. Dignus autem constitutus his omnibus donis exultat in sapientia Dei, plenum habens cor Dei dilectione, & totam animam lumine scientiæ illustratam, & totam mentem verbo Dei. Consecutus autem eiusmodi dona ex Deo, profectò intelliget omnè legem, & prophetas partem aliquam esse ex omni sapientia & scientia Dei, & intelligit omnem legem & prophetas pendere, & adhaerere à principio dilectionis Domini Dei, & proximi. Si ergo diuinæ legis cognitio, quæ in opus procedat, & Ecclesiam fulciat, atque sustentet, nonnumquam perfectioni in arrham celestis præmij datur. Nam filij sapientiæ Ecclesia iustorum, & natio illorum obedientia, & dilectio. Et è contrario excelsa, hoc est, inaccessa stulto sapientia, quis dubitet, præceptum illud, cuius perfectæ custodiæ sapientia, & legis diuinæ cognitio tribuitur, ipsam vitæ nostræ perfectionem continere?

Sed re vera, licet Dominus hoc charitatis præceptum maximum non vocasset, neque ab eo omnem legem pendere dixisset, adhuc ipse modus promulgandi, ac præcipiendi, quem tenuit, eo omnem perfectionem Christianæ vitæ contineri, satis abundè declarasset. Nam, vt Thomas Aquinas sapienter annotauit, Christus Saluator noster non iussit nobis aliquam charitatis mensuram, verbi gratia, minimam, aut mediocrem, sed omnem charitatem, & omnem modum, ac vniuersam perfectionem, ac sublimitatem eius præcepit, dicens: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua; & in tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni virtute tua. Quæ enim maior perfectio amoris à nobis, aut exigi, aut excogitari potest, quàm vt totum cor, tota anima: totus spiritus noster Deum diligit, & omnes vires, ac vniuersa virtus nostra in Deum suum tantum intendat? Merito autem charitas erga Deum sine vlla mensura præcepta est, quia & finis est omnium aliorum præceptorum, vt palam testatur est Paulus: Finis præcepti est charitas: & quia ipsa, vt habet respectum ad Deum, vinculum est, ac veluti extremum medium, aut præsidium, quo fini nostro coniungimur: Nam, qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Ex ea parte, quæ est præceptorum finis nullam mensuram debuit admittere. Quoniam sicut omnes artifices mediis quidem limitem ponunt, sed finem suæ artis sine villo limite concupiscunt, quod in Medico videre est, qui sanguinem moderatè dimittit, & potionis certam quantitatem sumendam esse præscribit, at sanitatem, finem scilicet medicæ artis non cum aliquo termino, aut limite, sed omnem possibilem concupiscit: ita spiritualis animarum medicus à nobis certam ieiuniorum, orationis, eleemosynarum, & aliarum virtutum mensuram exigat, quæ (vniuersa philosophia attestante) in medio consistunt, sed perfectionis, ad quam omnes virtutes tamquam ad finem tendunt, nullam certam mensuram. Sed omnem perfectionem, omnem charitatem, & omnem modum charitatis requirit. Ex ea verò parte, quæ est vinculum nos Deo coniungens, atque deuinciens, nullum etiam modum, nullum terminum habet, quia quantumcumque Deum diligamus, numquam satis est, numquam desiderium nostrum rationi consonum dicit, sufficit, numquam ipsa charitas impellens, & vrgens nos, dicit, sufficit, numquam Deus ipse à nobis dilectus dicit, sufficit, sed semper quamdiu hæc vita durat, vult am-

Orig. lib.
23. in
Matth.

Eccles. 3.

Prov. 24.

D. Thom.
2. 2. q.
194. ar. 1.

Mat. 22.
Luc. 10.
Marc. 12.

1. ad Ti.
1.

1. Ioan. 4.

Bern. de
diligendo
Deo.
Aug. lib.
de mori-
bus Eccl.
c. 8. r. 1.

Rom. 8.

Iacob. 1.

plius diligi, & feruentius amari. In quam sententiam Bernardus verissime ait, modum charitatis esse, sine modo diligere.] Et Augustinus cum Deo miscens dulcia colloquia, ita ait. Dic mihi etiam, quæ te Domine, quis sit diligendi modus: Vereor enim, ne plus minutve, quam oportet, inflammer desiderio, & amore Domini mei. Ex toto (inquit) corde tuo.] Non est satis. Ex tota anima tua;] ne id quidem satis est. Ex tota mente tua.] Quid vis amplius? Vellem fortasse, si viderem, quid posset esse amplius.] Et statim. Dicat etiam Paulus ipse dilectionis modum. Quis ergo (inquit) nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius:] Audiuius quid diligere, & quantum diligere debeamus: eò est enim omnino tendendum, ad id omnia consilia nostra referenda. Bonorum summa Deus nobis est, Deus est nobis summum bonum. Neque infra remanendum nobis est, neque ultra quarendum: alterum enim periculosum; alterum nullum est.] Si ergo mandatum hoc nullam præcipit charitatis mensuram, sed omnem possibilem charitatem iubet, clarum euidensque relinquitur, ipsum nõ charitatem, incipientem tantum, aut proficientem præcipere, sed charitatem perfectam, absolutam quemadmodum dare. Illam profectò mandat, quæ possessores non solum cõmunes ciues, sed in curia Christi nobiles, etiam, & illustres constituit; illam, quæ velut perfecta salus; omnes affectus, & vires nostras sanat; illam quæ instar arboris vitæ duodecim pulcherrimos fructus, supra commemoratos, emittit. Quæ animam perfectè mundat, temporalia contemnit, appetitus moderatur, sermones regit, cogitationes purificat, desideria succendit, virtutes sollicitat, opera venustat, aduersitates sustinet, vires colligit, voluntates colligat, & sanctos in Deum mirifico modo transformat. Hæc autem charitas summa, hoc primo, & maximo mandato contenta, est (vt diximus) tota spiritualis vitæ perfectio.

Sed si Deus perfectionem ipsam tanta asseueratione præcipit, quid erit nobis miseris, qui perfectiorem non assequimur, nec Deum nostrum omni mentis conatu diligimus? Quomodo æternam salutem consequemur, qui aliquid Dei præceptum, imò & maximum præceptum non custodimus? Cuius transgressione omnium mandatorum, & vniuersæ legis transgressores efficiuntur, dicente Scriptura. Quicumque totam legem seruaerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus.] Re vera Dominus in hoc præcepto perfectionem charitatis iussit, vt sufficienter ostendimus, cum quo tamen fixum, ac immobile stat, quod hac perfecta charitate, atque omnimoda dilectione carens, si aliquam veram charitatem, licet minimam habeat, non sit huius præcepti transgressor. In hoc enim maximo, ac primo mandato; duo sunt consideranda; alterum, quod mandatum est; alterum quod primum, & maximum est. Ex eo quod est mandatum quoddam affirmans, (vt scholæ more loquamur) aliquod opus faciendum nobis proponit; ex eo verò quod est primum & maximum, ad aliquem finem nobis aliquando perueniendum esse præscribit. Opus à nobis faciendum est, dilectio Dei, ea scilicet, qua nihil ei creatum præponamus, & ipsius voluntatem præceptis ostensam seruemus: finis à nobis tandem consequendus, est perfecta & consummata dilectio Dei, qua perfecti, & sancti constituiuntur; ea nimirum, quæ Deum omni mentis conatu diligit, vniuersa terrena impediencia seruoere charitatis abiecit, omnia consilia custodit. Qui ergo opus præceptum exequitur, licet in hac vita nunquam ad

A finem præcepti, nempe ad perfectam charitatem perueniat; nequaquam hoc mandatum transgreditur, quia quantulumcumque charitatem conferuet, salutem in futura vita ad perfectum amorè, atque ad eò ad perfectionem perueniet. Qui autem vires exerens, & magna industria, ac diligentissimo conatu laborans, in hac vita perfectionem assequitur, & finem, ac terminum vitæ spiritualis tenet, hic ultra præceptum facit, & fidelis Domino maximum consilium custodit, non quia ultra illud, quod sibi præceptum erat; fecit (omnis enim amor, & omnis motus amoris præceptus est) sed quia citius & celerius quam sibi præceptum erat, fecit, ex qua industria, ac celeritate ingentem laudationem apud Angelos Dei, & apud ipsum Deum magnam præmium, ac mercedem reportabit. Sed vnde constat perfectionem charitatis non præcipi, vt opus modò faciendum, sed vt finem tantum aut in presentia, aut in futura vita consequendum: Certè id perspicuis verbis docuit Augustinus. Cur (inquit) non præciperetur homini ista perfectio, quamuis eam in hac vita nemo habeat? Non enim rectè curritur, si quò currendum est nesciatur. Quomodo autem sciretur, si nullis præceptis ostenderetur? Sic ergo curramus, vt cõprehendamus.] Omnes enim, qui rectè currunt, comprehendunt, Non sicut in agone theatro; Omnes quidem currunt, sed vnus accipit palmam. Curramus credendo, sperando, desiderando: Curramus corpus castigando, & elemosynas in dandis bonis, multisque dignoscendis, hilariter, & ex corde faciendo, & eurrentium vires: vt adiuuentur, orando, & sic audiamus præcepta perfectionis, ne currere negligamus ab plenitudine charitatis.] Sic Augustinus docet, & ipsa summa misericordia Dei, quæ omnes homines, non ad summam iustitiam (sic enim paucissimi saluantur) sed ad aliquam iustitiam adegit, & non solis perfectis, & sanctis, sed etiam peccatoribus conuersis, & sua peccata desistentibus domus suæ felicitatè preparauit. Docet & inuestigabilis miseria hominis, qui profectò desperaret, & curam salutis æternæ deponeret, si citra summam iustitiam & perfectionem inuentus nõ esset suorum laborum, & bonorum operum præmium recepturus, sed ob defectu perfectionis æternas penas incururus. Docet & optima cælestis reipublicæ constitutio; ad cuius pulchritudinem pertinet, vt in ea sit diuersitas meritorum, & non tantum magnis iustis, sed etiam mediocribus, & paruulis portæ æternales recludantur. Vnde Ioannes ait: Aduenit ira tua, & tempus mortuorũ iudicari, & reddere mercedem seruis tuis Prophetis, & Sanctis; timentibus nomen tuum, pusillis & magnis. Docent denique & merita Christi Iesu, cuius amoris, ac passionibus tribuendam erat, vt non solum eius maiores fratres, id est, viri sancti & perfecti, sed etiã minores, & minimi, hoc est, pusilli iusti sanguine eius rubricati, in æternas sedes admitterentur. Illud igitur in hoc mandato omnibus in communi præcipitur, quod omnes facillè præstare possunt, illud verò summum atque perfectum, tantum finis ostenditur, quem finem vniuersi prædestinati sine dubio in celo consequentur, & in quem (eo modo quo statim explicabimus) si voluerint, & seiplos Dei gratia incitauerint, hanc etiam vitam agentes, poterunt peruenire. Et hæc Domine Deus meus est consolatio mea; lachrymas meas abstergens, & tristitiam meam leniens, cum me iam ætate virum, & spiritu, plusquam excogitari potest, pusillum inuenio, quod non solis Sanctis, atque perfectis cælestis patriæ aditus apertus est, sed etiam imperfectis, imbecillibus, & corde compunctis, ingressus æternæ vitæ patefecit.

Aug. lib.
contra
Colesitũ
c. 8. fine.

1. Cor. 9.

Apoc. 1. 1.

Ne tamen, quod dictum est (in hoc præcepto aliquid ut opus, & aliquid ut finem esse mandatum) aliquid cui difficile, aut obscurem appareat, manifesto simili explicemus. Cogitandum enim est regem, viro nobili in his extremis regionibus orto, in cuius commoranti præcepisse, ut statim patriam solum relinquat, & in Hispaniam, à qua oriundus est, veniat, & oculis regis se præsentet. Duo quidem non parum diuersa hoc præceptum inuoluit. Alterum est ipsum iter longum, ac permolestum, & multis periculis terræ, & maris expositum; alterum ipsa peruentio, quam nobilis hic in Hispaniam appellus, curiam regiam ingreditur, & regem, ac magnates alloquitur. Illud opus à rege mandatum est, ad quod nobilis statim debet accingi, ita ut si è vestigio necessaria ad iter faciendum non præparet, & vxorem, filios, cognatos, familiam, amicos, & patriam non relinquat, & se non tradat itineri, & postea navigationi difficili, culpæ obnoxius habeatur: Istud verò, scilicet, peruentus in Hispaniam finis est, quem longo itinere, & navigatione difficili post vnum annum, aut duos obtinebit. Quod si antequam in Hispaniam veniat iter agens, in hospitio, aut vrbe aliqua, aut in mari Oceano extremum diem claudat, certe non inobediens, non præcepti transgressor, sed obediens, & fidelis regi, licet minus felix reputabitur. At si vir hic nobilis, simul atque præceptum regis audit, sciens alas Dædaleas conficere, eas in suum vsum ad celerius parandum fabricaret, & paucis horis sine vilo periculo, sine vlla molestia, in curiam regis euolaret, & se Principi offerret, certe hæc inaudita, atque inuitata celeritas, vltra præceptum sibi impositum esset, quantum magnam suæ obedientiæ, & amoris erga regem significationem daret, tum ingens præmium ab ipso, & à magnatibus, magnam gloriam, & laudationem obtineret. Facile est hoc simile proposito nostro accommodare. Nam iubens Deus, ut in eum charitate tendamus, & ex toto corde, ex tota anima, & ex tota mente diligamus, duo videtur diuersa præcipere; vnum eorum est amor, habens se ad modum itineris quo in finem nostrum, scilicet in Deum ipsum proficiscimur, alterum est omnis amor, aut perfectus amor, qui est totius nostræ vitæ perfectio, habens se ad modum finis, ad quem sumus per actus amoris, & per effectus charitatis, qui non sunt aliud quam bona opera, aliquando peruenturi. Qui ergo mandatum illud aure mentis excipiens Deum amat, & ex amore eius leges, præceptaque custodit, & ab omni peccato se subtrahit, implens illud: Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis; hic obediens est & fidelis seruus, & non præcepti transgressor, quamuis inuitabili morte impeditus, numquam ad supremam charitatem, & ad perfectionem accedat. Quinimo erit viro illo nobili sine vlla comparatione felicior, quia ille in itinere mortem obiens, numquam in curiam regis appelleret, necius conspectum & alloquium excipiet, hic verò post mortem, perfectionem charitatis, & Dei aspectum consequetur, ad quem bona vita, licet minus perfecta, tendebat. At si iste, nequaquam communitatione iter agendi contentus, assumat consiliorum pennas ut aquila, & vilia mundi posthabeat, & omnia humana transcendat, & in curiam regis summi, scilicet in sanctam amoris perfectionem, breui temporis spatio contendat, hic sane vltra præceptum facit, & in hoc, consilium custodit, non quia plusquam præceptum est, faciat, sed quia solertius, diligentius, & velocius ad destinatum finem, & ad brauium supernæ vocationis, quam sibi præceptum est, veniat; cuius diligentia, atque feruoris, non commune præmium, sed cumu-

latissimam mercedem accipet. At Augustinus supra dixit, neminem in hac vita posse perfectionem istam amoris habere; quomodo nos audeamus dicere, aliquos iustos consiliorum pennis ad eam vsque peruenire posse: Et consentit Bernardus. Ego puto (inquit) non ante sanè perfectè impletum iri. Diliges Dominum. Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua,] quousque ipsum cor cogitare iam non cogatur de corpore, & anima, eidem in hoc statu viuificando, & sensuificando intendere desinat, & virtus eiusdem reuoluata molestiis, in Dei potentia roberetur. Impossibile namque est tota hæc ex toto ad Deum colligere, & diuino infigere vultu, quamdiu ea huic fragili & aruinoso corpori intenta, & distenta, necesse est subseruire. Itaque in corpore spirituali & immortalis, in corpore integro, placido, placidoque, & per omnia subiecto spiritui, speret se anima quartam apprehendere amoris gradum, vel potius in ipso apprehendi, quippe quod Dei potentia est dare cui vult, non humana industrie assequi. Tunc, inquam, summum obtinebit facile gradum cum in gaudium Domini sui promptissime, & audissimè festinantem, nulla iam retardabit carnis illecebra, nulla molestia conturbabit.] Sed hoc verum est, & quod diximus etiam verum est, si diuersos perfectionis gradus distinguamus. Est enim quedam perfectio, & quidam amor Dei ex toto corde, quem soli beati possident, & est quedam perfectio, & quidam amor Dei ex toto corde, huius vitæ miseris interruptus, ad quem iusti nondum sacro mortalitatis exuti, post multos labores admittuntur: Quod Thomas Aquinas explicuit, dicens. Hoc præceptum in patria quidem impleri perfectè, cum homo perfectam Dei vniorem assequatur, in hac vita verò impleri imperfectè, cum carnis pondere prægrauatus, non potest non à purissima contemplatione distrahi, & ab actuali amore cessare. Quæ tamè præcepti charitatis impletio ad eum solet in hac vita promoueri, & omne malum abijcere, bonumque sectari, ut licet cum amore celestis patriæ collata imperfecta sit, tamen in hoc mortali corpore, non tantum initium, aut profectus charitatis, sed etiam perfectio reputetur.]

Sed nemo erit, qui non aueat scire quid hoc præceptum tamquam opus iubeat, sine quo non est aditus ad æternam salutem, quid etiam ut finem, ac perfectionem nostram præcipiat, quam si in fine vitæ nondum fuerimus assecuti, non propterea à supernis sedibus excludemur? Ad quam interrogationem breuiter respondere non piget. Hoc namque præceptum, quoad internum quidem erga Deum amoris affectum, quo scilicet volumus sua bona Deo, & ei per omnia placere statuiamus, iuber, ut Deum diligamus, quoties tenetur grauius peccata relinquere, & ad Dei amicitiam redire. Cum etiam grauissimis tentationibus impugnamur, quas non possumus aliter vincere, & nisi per actum charitatis superare. Cum etiam iudicamus nos sine actuali Dei amore esse casuros, & aliquod graue crimen incursuros. Ac tandem aliquando, intra quemlibet annum, & cum graue periculum imminet, aut ipse instat mortis articulus. Quæ omnia Scholasticis Theologis exquisitiis tractanda relinquimus. Quoad externas autem actiones præcipit mandatum hoc, ut nihil Deo præponamus, ut mandata eius, siue per seipsum, siue per Ecclesiam, siue per Prælatos lata, custodiamus, & diuinum honorem, & reuerentiam tueamur. Quod Chrysostomus his verbis expressit. Quid est diligere Deum ex toto corde, id est ut cor tuum non sit inclinatum ad vilius rei dilectionem, amplius

Berna. de diligendo Deo. Luc. 10.

D. Thom. 2. 2. qu. 44. ar. 6.

Chrys. in imperfecto super Matt. 6. 42.

quam

Mat. 22.

Galat. 5.

quàm ad Dei, nec delecteris in aliqua specie mundi, ampliùs quàm in Deo: Non in honoribus, non in auro, non in argento, non in possessionibus, aut vineis, non in animalibus, aut mancipiis, non in ornamentis, aut vestibus, non in filiis, aut parentibus, aut amicis; sed hæc omnia existimes tibi esse in Deo, vt præ his omnibus Deum ames.] Qui & exemplo castæ mulieris manifestat, virum suum præ omnibus diligentis, & sapientioris, fortioris, ac pulchriorem omnibus hominibus reputantis. Istud huius præcepti opus est, quod implens, amicus est Dei, & toto corde, & tota anima quodammodo diligit quatenus nihil amoris Dei, & diuinis iussis anteposit. At finis est ipsa perfectio, vt scilicet prout humana imbecillitas fert, Deum semper cogitemus, iugiter sitiamus, & frequentissimis amoris affectibus ei adhareamus; vt ex hoc amore omnia terrena contemnamus, nos ipsos, & omnia vitia vincamus, vniuersas virtutes habere curemus, & non solum propter Deum, quidquid debemus, sed quidquid superna gratia adiuti possumus, faciamus, & ad omnem sanctitatis gradum, quo caremus, nos magnis conatibus extendamus. Quam perfectionem Deus à nobis, vt finem, & scopum vitæ spiritualis exigit, dicens: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis & ex omni virtute tua, & ex omni fortitudine tua.] Propter hanc assequendam mundum reliquimus, parentes, fratres, cognatos, & amicos abnegauimus, honores, diuitias, & voluptates contempsimus, & in vita religiosa positi gemimus, affligimur, & laboramus. Videndum est ergo quo pacto Dominus his sex dulcissimis verbis, & super omnes thesauros amplectendis, naturam nobis perfectionis aperit, & cumulatiùs exposuerit, vt eam magis cognitam, auidius inquiramus, feruentius postulemus, & libentius amplectamur.

*Quomodo perfectio exponatur illis verbis,
Diliges Dominum Deum tuum ex
toto corde tuo.*

CAPVT XVII.

ANC non semel contemplati sumus inter sapientem insipientemque distantiam, quod hic multis verbis, & longis sermonum ambagibus, nihil consideratione dignum proponit, ille verò contra facta verborum serie magnas sententias comprehendit. Cuius discriminis causam assignare, non erit difficile. Quia enim insipiens rem explicandam non intelligit, opus habet longo verborum circuitu, cum vt suam insipientiam contegat, tum vt varias (quas fecit) de proposita re, & minus proprias conceptiones aperiat. At sapiens, qui rei naturam, & proprietates probe cognouit, prolixo sermones reicit, ne se ipsum iactare videatur, & vnico, aut certâ paucis verbis ad rem explicandam inuenit, & quasi ex ipsa natis, quod mente concepit, aptè distinctèque declarat. Neque istud sapientum & insipientum discrimen Salomon silentio præterit, imò manifestissima sententia proplauit, dicens: In multiloquio non deerit peccatum; qui autem moderatur labia sua prudentissimus est.] Nam si prudentia sapientibus, & peccatum sapientissime stultis adscribitur, quid erit verborum moderationi prudentiam & multiloquio peccatum tribuere; nisi illam cordi sapientis, & hoc garrulis insipienti-

Abus assignare. Quod si sapiens paucis verbis multa dicit, & quò sapientior est, eò breui sermone plura complectitur, quid se ipsa sapientia à Patre genita, qui est Christus Redemptor noster, sentiendum est, nisi quòd vnico verbo tanta perstringat, vt ea neque lingua carnis valeat exprimere, neque mens creata, aut Angelica, aut humana cogitare? Ita sanè est: Nam his verbis breuissimis, ex toto corde, ex tota anima ex tota mente, ex omnibus viribus, ex omni virtute, ex omni fortitudine,] amplissimâ, & penè infinitâ perfectionis artem significat, imò (quod ampliùs est, & præstantius) in qualibet istarum voce, omnè sanctitatem, ac perfectionem comprehendit. Quamobrem vniciue istarum vocum illud optime competit: Verbum consummans & abbrevians in æquitate quia verbum breuiatum faciet Dominus super terram.] Quid enim breuius hæc voce: Diliges ex toto corde; Diliges ex tota anima? Sed hæc vox executioni mandata, ò bone Deus, quanta, & quàm stupenda parat, quanta, & quàm mirabilia complectitur! Ipsa est, quæ consummat, hoc est, perficit humanam mentem, & in fastigium sanctitatis exollit. Ipsa est, quæ abbreviat, in vno charitatis præcepto, quæcumque scripta lex innumeris præceptis instituerat. Ipsa est, quæ abbreviat in æquitate: quoniam æquum erat & iustum, imò bonum erat indebitum, ac misericordie plenum, vt qui antea plurima esse mandata causabamur, quorum iugum nec nos, nec patres nostri portare potuimus,] omnibus in vnum muratis, nullam excusationem haberemus. Ipsa denique est verbum breuiatum, quod fecit Dominus super terram; omnia quæ perfectio docet, aut exigit, amando complet & perficit, & Dei, & proximi dilectione consummat. Merito ergo hoc verbum doctoris, imò & saluatoris nostri Iesu, Augustinus thesauro simul, & margaritæ comparauit: Quod instar thesauri continet omnia perfectionis præcepta, & consilia, tamquam multas gemmas, & pretiosa monilia, & vasa ingentia, & magni metalli: & instar margaritæ in agro sancti Euangelij reconditæ, omnia alia mandata & vniuersa consilia, vnica charitatis lege concludit. Hanc nos margaritam inquiramus, tam pulchram, tam splendidam, tam pretiosam, quæ in altera libræ lance posita, omnia alia mandata, aut æquat, aut deprimat. Si pignus sumus ad perscrutandum omnium mandatorum thesaurum, saltem diuini amoris margaritam perscrutemur, in qua citra vllam, dubitationem omnia alia contenta reperiemus. Si multa verba, aut legere, aut considerare non possumus, at breue Christi verbum meditemur, quo dicit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, aut ex tota anima tua] & in eo omnem perfectionem spiritualis vitæ, omnè nostræ mentis puritatem delineatam, & comprehensam admirabimur.

E Ac primo, quoniam omnibus his vocibus, vel omne, vel totum adicitur: nã à nobis postulat Deus, vt ex toto corde, & non ex parte cordis, ex omni virtute, & non ex aliqua parte virtutis ipsum amemus; quid sit ex toto diligere, attentè videamus. Perfectò ex omni, aut ex toto diligere est omnem amorem nostrum in Deo summo bono collocare; nihil amare præter eum, à quo esse, vitam, & omne bonum accipimus, aut si aliquid aliud amamus, solù ea ratione, & ea mensura, & eo fine diligere, quo Deus ipse vult vt rem creatam amemus. Nam qui alicuius solius gratia alium diligit, non censetur extra illum quempiam amare, cui non propter se, sed propter primum ac præcipuum dilectum, amorem impertit. Ille itaque ex toto amat, qui non solum Deo contraria, sed etiam dissona prudenter abiicit, qui omnia sancti

Mat. 22.
Luc. 10.
Mar. 12.
Deut. 6.

Rom. 9.

Act. 15.

Aug. lib.
de discip.
christia.
c. 2. et. 9.

Prov. 10.